

امام صادق علیه السلام

سیاستمداری برای تمام دوران

نویسنده: علی پاکر

پایان، ص ۳۴۰ -	سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : امام صادق (ع) : شخصیتی برای تمام دوران/نویسنده علی پاکروان.	
مشخصات نشر : مشهد: انتشارات ...، ۱۳۹۷.	
مشخصات ظاهری : ۱۵۱ ص.	
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۶۲۴-۵	
وضعیت فهرست : فیا	
نویسی :	
یادداشت : کتابخانه.	
موضوع : جعفر بن محمد، (ع)، امام ششم، ۸۳ - ۱۴۸ق. -- سرگذشتنامه	
موضوع : Jafar ibn Muhammad, Imam VI -- Biography	
موضوع : جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۳ - ۱۴۸ق. -- معلومات	
موضوع : Jafar ibn Muhammad, Imam VI, 702- 765 -- Knowledge	
رده بندی کنگره : ۲۷۹۳۱ ۸/بP۴۵	
رده بندی دیویی : ۹۵۵۳/۲۹۷	
شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۰۹۶۷۰	

نشر مراندیز

امام صادق علیه السلام برای تمام دوران

نویسنده: علی پاکروان

چاپ: خوشه صحافی: پارسیان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۶۲۴-۵

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر طبق قرار داد محفوظ است

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ممنوع است. متخلفان به موجب

قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار میگیرند.

دفتر نشر: مشهد - خیابان آبکوه ۷ - دانشسرای ۸ - شماره ۹۰

تلفن: ۳۷۲۷۴۷۶۵ - ۰۵۱ | دورنگار: ۰۵۱ - ۳۷۲۵۱۳۰۲ | www.marandiz.cm

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۵۱.....	زندگی امام صادق علیه السلام
۱۹.....	روزگار امام صادق علیه السلام
۲۲.....	شرایط سیاسی و اجتماعی امامان پس از امام حسین علیه السلام تا امام صادق علیه السلام
۲۲.....	برخی قیام‌ها پس از شهادت امام حسین علیه السلام
۳۱.....	نتایج قیام‌های نابشرانه برخی از خاندان امامت
۳۴.....	قیام‌های بنی عباس
۴۸.....	حاکمان بنی امیه معاصر امام صادق علیه السلام
۵۰.....	اوضاع سیاسی و اجتماعی در حد فاصل حکومت بنی امیه و بنی عباس
۵۲.....	حیله عباسیان برای رسیدن به خلافت
۵۶.....	عوامل موفقیت عباسیان در کسب قدرت
۵۸.....	پیش‌بینی امام صادق علیه السلام از به قدرت رسیدن عباسیان
۶۱.....	خلفای بنی عباس
۶۲.....	حاکمان معاصر امام صادق علیه السلام در دوره عباسیان
۶۲.....	سفاح
۶۳.....	منصور
۶۷.....	خط مشی امام صادق علیه السلام در زمان خلافت منصور
۷۱.....	چرا عدم دخالت
۷۱.....	اوضاع اجتماعی زمان امامت امام صادق علیه السلام
۷۲.....	جنبه علمی و فکری
۷۵.....	نگاهی گذرا به برخی دیدگاه‌های فقهی در زمان امام صادق علیه السلام

۷۵	دیدگاه حنفی
۷۵	دیدگاه مالکی و اشاعره
۷۵	دیدگاه شافعی
۷۶	دیدگاه معتزله
۷۷	دیدگاه واصله
۷۹	مهمترین دغدغه‌های امام صادق علیه السلام در زمان امامت
۸۰	دیدگاه شیعه
۸۱	امام صادق علیه السلام و مبارزات کلامی
۸۳	اولین متکلم صدر اسلام
۸۳	اولین ساله کلامی
۸۵	علل شکست‌ناپذیری علم اسلام در زمان امام صادق علیه السلام
۸۵	۱. فضای باز سیاسی
۸۵	۲. پیدایش و رشد مکاتب کلام مهم معتزله و اشاعره
۸۶	۳. نقش امام محمد باقر علیه السلام
۸۷	۴. نقش امام صادق علیه السلام در کوفایی علم کلام
۸۸	علل موفقیت امام صادق علیه السلام در مبارزات کلامی
۸۸	طول مدت امامت آن حضرت
۸۸	نقش عمر بن عبدالعزیز
۸۹	اوضاع سیاسی - اجتماعی در زمان امامت امام صادق علیه السلام
۹۰	گسترش قلمرو جغرافیایی اسلام و اضافه شدن به شمار مسلمانان
۹۰	ظهور اختلافات مذهبی و پیدایش فرق اسلامی
۹۱	ظهور زنداغه و دهری مذہبان در عصر امام صادق علیه السلام
۹۲	جنبش علمی در زمان امام صادق علیه السلام
۹۶	شروع آموزش علوم نوین توسط امام صادق علیه السلام
۹۷	امام صادق علیه السلام و تدوین فقه جعفری
۱۰۰	گسترش علوم جدید در زمان امام صادق علیه السلام
۱۰۲	امام صادق علیه السلام و توحید عملی
۱۰۶	امام صادق علیه السلام و توطئه‌های نو ظهور
۱۰۸	قیام‌های مهم در دوران امامت امام صادق علیه السلام (خوارج، غلات، ابومسلم)

۱۰۸	خوارج
۱۱۱	دواقدام مهم خوارج در طول مبارزات طولانی خود
۱۱۵	اهل غلویا (غلّات) در زمان امام صادق علیه السلام
۱۱۹	گسترش فرهنگ غلودر ایران
۱۲۱	غلودر پیروان کیسانیه
۱۲۷	اصول مشترک اهل غلو
۱۲۹	راه های عملی امام برای ومبارزه با غالیان
۱۳۱	امام صادق علیه السلام و مسئله تقیه در دوران امامت
۱۳۲	مختصر نبوت امام صادق علیه السلام از دیدگاه بزرگان در مکاتب ودانشمندان
۱۳۵	گریده ای از سفارشات امام صادق علیه السلام به پیروان مکتب جعفری
۱۳۵	یادآوری امید به خدا
۱۳۵	توجه به رف با معمه
۱۳۶	همدردی با مردم
۱۳۶	عدم همنشینی با دشمن
۱۳۷	جایگاه منسوبین به ولایت
۱۳۷	فضیلت کار بر عبادت
۱۳۸	چگونه دعا کنیم
۱۳۹	دعاهایی که هرگز مستجاب نخواهد شد
۱۴۱	یاری مومنین
۱۴۱	استفاده بجا از دارایی و مال
۱۴۲	امام صادق علیه السلام اصلاح مال را از علائم ایمان می شمارد.
۱۴۲	پرهیز از گناه
۱۴۵	سخن پایانی
۱۴۶	منابع عربی
۱۴۹	منابع فارسی

مقدمه

باید انتخاب این عنوان «امام صادق سیاستمداری برای تمام دوران» برای این اثر، این سوال را در ذهن خواننده ایجاد کند که جز حضرت علی علیه السلام که به خلافت رسیدند و حدود پنج سال را امدار حکومت اسلامی بودند.

هیچ یک از ائمه دیگر به خلافت نرسیده اند و از آن جایی که سیاست معمولاً با حکومت و حضور در دست خلافت گره خورده است، پس چگونه امام صادق می توانسته است سیاست را بداند؟ پاسخ این سوال را خوانندگان محترم در طول مطالعه این اثر به وضوح در خواهند یافت.

اما به طور مختصر عرض می شود که سیاست امام صادق علیه السلام را زمانی در خواهیم یافت که شرایط سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و علمی در زمان حیات ایشان و به ویژه سی و چهار سال امامت آن بزرگوار را مورد کاوش قرار دهیم. از سویی با یک نگاه به گذشته یعنی از زمان رحلت نبی مکرم صلی الله علیه و آله و پیش آمدن جریان سقیفه بنی ساعده تا زمان امام باقر علیه السلام انحراف های بنیادین و حمایت شده از سوی خلفای هر عصر، اسلام ناب محمدی را در ورطه نابودی کامل قرار داده بود از جمله بدعت خلیفه دوم بر مرتعه حج و مرتعه زنان و حذف حی علی خیر العمل از اذان. بدعت خلیفه سوم بر چگونگی انجام فریضه وضو و تغییر ساختار آن و واگذاری مناصب حساس حکومت به خاندان بنی مروان که لعنت شده حضرت رسول صلی الله علیه و آله بودند و پربال پیدا کردن این جماعت خبیث در تمام ارکان حکومت.

تمرد و سرکشی معاویه حاکم منصوب خلیفه سوم از فرمان علی علیه السلام یعنی خلیفه چهارم که با رأی مستقیم مردم منصوب شده بودند و آغاز جنگ صفین، و متعاقب آن پیش آمدن جریان حکمیت و ظهور فرقه ای متعصب و خشک مغز به نام خوارج که حتی در زمان امام صادق نیز برای ایشان گرفتاری های فراوان به بار آوردند. زیرا نهادن پیمان صلح امام حسن و معاویه توسط معاویه و به خلافت رساندن یزید پس از خود برخلاف تهدید کتبی، فسق و فجور علنی یزد بن معاویه و تبلیغات وسیع بر ضد فریدان علی علیه السلام و سرانجام به شهادت رساندن امام حسین علیه السلام و اسارت اهل حرم از جمله امام سجاد علیه السلام، حضرت زینت علیه السلام، قیام یزد فرزند امام سجاد که علی رغم هشدار امام باقر، امام صادق موجب تفرقه بیشتر در بین مسلمین و سرانجام کشته شدن او و دیگران میسر گردید. گرویدن گروهی از مسلمین به اسماعیل فرزند بزرگ امام صادق علیه السلام به عنوان امام و اتحاد فرقه های پس از آن و نقشه حذف امام صادق از گردونه امامت به بهانه عدم قیام علیه بنی امیه، رشد روز افزون گروه غالیان که بیشترین فشار را بر امام صادق وارد می نمودند. وجود دستگاه خفقان آور سفاح و منصور عباسی که هر صدای مخالفی را در نطفه خفه می کرد. وجود مکاتب فقهی و کلامی چون مالکی، شافعی، حنبلی و حنفی که پس از رهبران گروه های یاد شده از شاگردان مکتب امام صادق بودند و شدیداً از سر دستگاه خلافت جهت اشاعه افکارشان در مقابله با فقه جعفری حمایت می شدند. گسترش افکار مکاتب فلسفی یونان، روم و بعضاً ایران که اصول اعتقادی مردم را نشانه رفتند و..... نیاز به یک برنامه ریزی خاص و مدیریت مافوق تصور داشت تا ضمن حفظ و گسترش فقه جعفری، از نزاع و درگیری و کشته شدن بیشتر مسلمانان نیز جلوگیری شود و فقه جعفری به عنوان فقه برتر تا زمان حال نیز ادامه یابد. به شهادت تاریخ مدیریت همه این بحران ها به بهترین شکل ممکن توسط آن امام همام انجام پذیرفت حال اگر این مجاهدت امام در طول سی و چهار سال پرتلاطم، سیاست در عین کیاست، در پرتو امامت الهی نیست پس چه نامی می توان بر آن گذاشت؟

اگرچه بهتر از هر کس بر این امر واقفم که مجاهدتهای امام صادق علیه السلام در

زنده نگاه داشتن فقه اصیل محمدی ﷺ در این مختصر نمی‌گنجد اما تنها قصد
براین است که ضمن به تصویر کشیدن شرایط خاص امام صادق چه در زمان
خلافت حاکمان بنی امیه و چه زمان بنی عباس در ذهن خواننده، به ساده‌ترین
شکل نگارشی، سوسویی برای مطالعه بیشتر و شناخت بهتر آن امام همام و مجاهد
فراهم آورد. ان شاء الله .

علی پاکروان

www.ketab.ir